

Prof. dr hab. Jacek Staszewski
Dziedzina sztuki
Dyscyplina sztuki plastyczne
i konserwacja dzieł sztuki
Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie
Wydział Grafiki

Warszawa, 14 lutego 2020 r.

RECENZJA

sporządzona w związku z postępowaniem
o nadanie dr Annie Sadowskiej
z Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie
stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki,
w dyscyplinie artystycznej sztuki plastyczne
i konserwacja dzieł sztuki.

1. Załączona dokumentacja stanowiąca podstawę recenzji.

- a) Zlecenie przygotowania recenzji;
- b) publikacja *Graficzny szrot* zawierająca:
 - opis wskazanego dzieła artystycznego;
 - Autoreferat;
 - opis działalności artystycznej, dydaktycznej, organizacyjnej i popularyzatorskiej wraz z materiałem ilustracyjnym.

Jako dzieło artystyczne aspirujące do spełnienia warunków postępowania habilitacyjnego Pani dr Anna Sadowska wskazała:

- 6 zróżnicowanych pod względem formatu i użytych materiałów obiektów i instalacji,
- 14 zróżnicowanych pod względem formatu i użytych materiałów prac na papierze i grafik, pod wspólną nazwą *Graficzny szrot*.

Powyższe dzieło zostało zaprezentowane w dniach od 19 stycznia do 9 lutego 2018 r. na wystawie *Graficzny szrot – grafika, obiekty, instalacje* w Galerii Domu Norymberskiego w Krakowie a wybrane prace były prezentowane w latach 2017-2019 na 2 wystawach indywidualnych i 7 wystawach zbiorowych w kraju i za granicą.

Załączony *Autoreferat* jest opracowaniem w którym autorka na 15 stronach opisuje swoją drogę naukową i twórczą oraz okoliczności towarzyszące powstaniu dzieła artystycznego.

2. Podstawowe informacje o habilitantce.

Pani dr Anna Sadowska urodziła się w 1971 r. Studiowała na Wydziale Grafiki i Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych w Łodzi oraz na Wydziale Grafiki Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. W roku 1998 obroniła dyplom z wyróżnieniem w Pracowni Wklęsłodruku prof. Andrzeja Pietscha. Stopień naukowy doktora sztuk plastycznych uzyskała na Wydziale Sztuki Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie w roku 2015. W 2008 roku została stypendystką

Ministra Kultury i Sztuki. Od roku 2011 habilitantka jest związana naukowo z Wydziałem Sztuki Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie prowadząc zajęcia w pracowniach rysunku i technik wklęsłodrukowych. Pani dr Sadowska po uzyskaniu stopnia naukowego doktora sztuki zorganizowała 5 wystaw indywidualnych oraz brała udział w 31 wystawach zbiorowych. Ponadto habilitantka zajmuje się projektowaniem graficznym – ma na swoim koncie około 200 projektów zrealizowanych m.in. dla Wydawnictw W.A.B. i Czarna Owca. Jest członkinią powstałej w 1999 r. grupy artystycznej *Grupa 13*.

3. Ocena dołączonego dzieła artystycznego.

Artefakt. Obiekt. Recykling

(...) Artefakt jest dowolnym przedmiotem wytworzonym, bądź używanym przez społeczeństwo lub spełniającym funkcje użytkowe, ale także przenoszącym wartości kulturowe i więzi społeczne (...) ¹

Czy z przedmiotów, które znajdujemy na złomowisku, można stworzyć coś, co ma większą niż przynależna im ich oryginalna wartość? Przedmiot, artefakt czy wreszcie asamblaż istnieją w sztuce od wczesnych lat pięćdziesiątych ubiegłego wieku. Należy przy tym jednak zwrócić uwagę, że z używaniem nietypowych tworzyw i materiałów eksperymentowali już wcześniej Duchamp, Picasso a także dadaści. Tak rozumiane dzieło, nie było stworzone przez autora, ale jedynie przez niego użyte, czasem spreparowane – pomalowane, połączone z innym obiektem czy, jak w przypadku cyklu „Graficzny szrot” dr. Sadowskiej, wykorzystane także jako graficzna matryca.

Habilitantka konsekwentnie angażuje te na pozór niepotrzebne i zdewastowane przedmioty tworząc z nich artefakty i świadomie włączając je w krąg swoich interdyscyplinarnych poszukiwań. Nadaje im przy tym nowe treści i znaczenia – z dekle kuchennych, kół zębatach, przeżartych rdzą siatek tworzy realne, atrakcyjne i efektowne w swojej formie obiekty.

I ta właśnie, wydobyta i wyeksponowana przez autorkę atrakcyjność budzi we mnie wątpliwość. Sztuka współczesna uległa demokratyzacji. Rozróżnienia pomiędzy twórcą, odbiorcą a przedmiotem artystycznym utraciły swą dawną wyrazistość. Praktycznie zanikł klasyczny ideał piękna a coraz więcej obiektów zostaje zaakceptowanych przez nowo tworzoną i pojmowaną estetykę. Oczywiście, to twórca celowo wydobywa je na światło dzienne i nadaje im nowy byt, nowy materialny i rzeczywisty wymiar. Ale zawsze jest to jednak ten sam konkretny przedmiot gdzie ponownemu wykorzystaniu podlega jedynie spreparowany przez czas i częściowo autora materiał, tworząc w konsekwencji aktualnie istniejący artefakt. Sądzę, że na użytek własnych wyobrażeń często przypisujemy takim przedmiotom w gruncie iluzyjne znaczenia i zastosowania. Są to obiekty, które spełniają dzisiaj rolę odniesień ale są także ukazaniem kontekstu dla którego kiedyś zostały stworzone. Z kolei wykorzystanie ich jako matryc graficznych nadaje im nowe, osobiście mi bliższe znaczenie. W tym kontekście sądzą, że dzieło graficzne i artefakt-matryca potrzebują siebie nawzajem z racji tego, że jedynie obustronne odwoływanie się do zawartych w nich znaczeń i treści nadaje im sens oraz uzasadnia ich istnienie.

Pozostaje mi wierzyć, że to właśnie tak rozumiane przez Panią Sadowską dopełniające się dzieło, jest wielowymiarowym i wielowątkowym dialogiem, stanowiącym stabilny fundament tej habilitacji.

Matryca. Odbitka. Papier

(...) Matryca graficzna – w potocznym rozumieniu jej roli w procesie powstawania grafiki artystycznej – jest głównym elementem, a nawet warunkiem, aby mówić o efekcie, którym jest odbitka graficzna (...) ².

W kontekście użytych przez Panią Sadowską obiektów matryca graficzna jawi się jako forma, której główną cechą jest zdolność zapamiętywania informacji. Tradycyjne metody reprodukcji, obecne od lat w grafice artystycznej, przyzwyczyły nas do stosunkowo oczywistego rozumienia tego procesu, a co za tym idzie także przededefiniowania pojęcia matrycy we współczesnej grafice. Zjawisko to jest o tyle zajmujące, że dawno już poza sobą mamy czasy kiedy grafika warsztatowa posiadała swoje jasno sprecyzowane terytorium. Eksplorowanie nowych obszarów staje się drogą indywidualnych poszukiwań, które – co oczywiste – zmierzają do jak najpełniejszego formowania myśli, przeżyć i emocji autora. Warsztat graficzny pełni współcześnie rolę uniwersalną, staje się poligonem doświadczalnym oraz obszarem integracji różnych form artystycznych, od schematycznego rysunku po sztukę wideo.

Sądzę, że graficzne obiekty Pani dr Sadowskiej są intuicyjnym sposobem umiejscowienia w przestrzeni zapamiętanych form i kształtów. Mówiąc tu o pamięci mam na myśli zarówno pamięć samej autorki, jej umiejętność rejestrowania i ponownego przywoływania wrażeń zmysłowych, skojarzeń i informacji. Ale także mam na myśli pamięć przedmiotów, swoiście pojmowaną przez habilitantkę antropologię rzeczy zawartą w relacji zachodzącej pomiędzy przedmiotem a człowiekiem. Upływ czasu powoduje, że przedmioty i ludzie pojawiają się i zanikają. Matryce Pani Sadowskiej – te rzeczywiste, rozpoznawalne ale też i te często ledwie dookreślone, abstrakcyjne – opowiadają o rzeczywistych, przeżytych już zdarzeniach. Czasem są one prawdziwie realne, czasem zaś zapewne znajdziemy w nich tylko – a może aż – wymagowane konteksty i zdarzenia, które zaistniały jedynie w świadomości lub podświadomości samej autorki.

Wnioskuje zatem, że dla habilitantki sam obiekt-matryca, jego odkrywanie na nowo historia, jest zarazem dziełem skończonym ale też i wstępem do dalszego odkrywania. Poprzez użycie go jako tradycyjnej matrycy i odbicie na papierze daje mu nowe życie. Tworzy z niego medium będące podstawą graficznego eksperymentu, badając przy tym jego możliwości i przekraczając w swoich poszukiwaniach kolejne granice.

Sądzę, że dzięki temu dr Sadowska udowadnia, że grafika – wraz z towarzyszącym jej i ciągle modyfikowanym warsztatem – jest wciąż żywą dyscypliną. Sama zaś jest w pełni gotowa do dalszego inicjowania w swojej twórczości różnego rodzaju form wypowiedzi artystycznej – grafiki, instalacji, sztuki wideo a być może w przyszłości i wirtualnej rzeczywistości, tworząc przy tym zajmujący i osobisty obraz współczesności, co – w kontekście pretendowania do stopnia doktora habilitowanego – jest dla mnie rzeczą niezwykle cenną.

4. Informacja o dorobku artystycznym i innych osiągnięciach.

Dokumentacja dotycząca dorobku artystycznego, dydaktycznego oraz działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej dr Sadowskiej została umieszczona w publikacji *Graficzny szrot* na str. 37-44.

W przypadku osiągnięć artystycznych na uwagę zasługuje otrzymanie (w latach 1996-2017) 19 nagród i wyróżnień artystycznych. Ponadto habilitantka (w latach 2015-2019) prezentowała swoją twórczość na kilku wystawach indywidualnych oraz brała udział w kilkudziesięciu wystawach zbiorowych. Zaprezentowany w dokumentacji okazały zestaw prac z dziedziny grafiki artystycznej i pochodnych świadczy zarówno o perfekcyjnym rozumieniu materii graficznej oraz o biegłości warsztatowej habilitantki.

Działalność dydaktyczną dr Sadowska prowadzi w Katedrze Grafiki Artystycznej i Rysunku Instytutu Grafiki i Wzornictwa na Wydziale Sztuki Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Przedstawione w dokumentacji prace studentów habilitantki oraz relacje z wystaw ich twórczości przedstawiają dr Sadowską jako dydaktyka otwartego, pozwalającego podążać studentom ich własną drogą. Kierującego ich twórczością w sposób umiejętny, z zachowaniem szacunku dla ich wyobraźni i indywidualnych predyspozycji. Oceniając działalność pedagogiczną dr Sadowskiej szczególnie chciałbym podkreślić jej systematyczność oraz konsekwentną pracę dydaktyczną, realizowaną m.in. poprzez organizowanie wystaw prac studentów. To wtedy właśnie jak na dłoni widać zalety i wady, siłę i słabości naszych studentów. Ponadto dr Sadowska wielokrotnie pełniła funkcję recenzenta i promotora oraz aktywnie uczestniczyła w pracach komisji eksperckich na Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie. W przypadku osiągnięć popularyzatorskich habilitantki należy zwrócić szczególną uwagę na propagowanie twórczości Marii Jaremy w ramach roku jubileuszowego w roku 2018.

Bazując zatem na załączonej dokumentacji wnioskuję, że Pani dr Anna Sadowska jest niewątpliwie aktywną artystką, rzetelnym dydaktykiem oraz odpowiedzialną organizatorką w zakresie popularyzacji dokonań artystycznych i naukowych własnego środowiska.

5. Konkluzja.

Niektórzy artyści akceptują granice sztuki jako określone, znane czy też niezmiennie. Inni próbują je przekształcać i rozszerzać, wymykając się w ten sposób stylistycznym i estetycznym regułom narzuconym przez kulturę i rozumienie sztuki. Osobiście cenię bardzo artystów świadomych swoich twórczych wyborów. Artystów, którzy poszukują, którzy stawiają przed sobą nowe wyzwania. Ale i też artystów konsekwentnych. Artystów potrafiących umiejscowić swoje dzieło zarówno w kontekście użytych i ciągle modernizowanych środków warsztatowych, ale też artystów rozumiejących przede wszystkim powody jego powstania. Artystów, których proces twórczy oraz interdyscyplinarne poszukiwania, owocują także wieloma niekonwencjonalnymi zastosowaniami materiałów i technologii, co niewątpliwie wpływa na ostateczną formę plastyczną dzieła i jego odbiór.

Przedstawione dzieło *Graficzny szrot* wraz z towarzyszącym mu *Autoreferatem*, stanowi oryginalne dokonanie artystyczne oraz świadczy o tym, że habilitantka wykazuje ponadprzeciętną wiedzę w prezentowanej dyscyplinie. Stwierdzam zatem, że przedstawione i upublicznione przez Panią dr Annę Sadowską dzieło artystyczne w pełni uzasadnia nadanie

Stanecki

jej stopnia doktora habilitowanego sztuki w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Z poważaniem.

Prof. dr hab. Jacek Staszewski

¹ <https://pl.wikipedia.org/wiki/Artefakt> (dostęp: 1 lutego 2020 r.)

² M. Pałka. „Matrix czyli reaktywacja matrycy”, <http://www.old.asp.katowice.pl/zobacz/matrix-czyli-reaktywacja-matrycy> (dostęp: 1 lutego 2020 r.)

Informacja o autorze recenzji:

Prof. dr hab. Jacek Staszewski – malarz, rysownik, grafik, dydaktyk. Profesor w dziedzinie sztuk plastycznych. Studia w latach 1987-1992 w ASP w Warszawie na Wydziale Grafiki. Doktorat na Wydziale Malarstwa ASP w Warszawie w 2000 roku. Habilitacja na Wydziale Malarstwa i Grafiki ASP im. W. Strzemińskiego w Łodzi w 2008 roku. Profesor tytularny od 2018 roku. Prodzikan Wydziału Grafiki ASP w Warszawie na kadencje 2012-2016 i 2016-2020. Pełnomocnik Rektora ds. nauki i kształcenia ASP w Warszawie na kadencję 2016-2020. Kierownik Katedry Malarstwa i Rysunku na Wydziale Grafiki ASP w Warszawie w latach 2012-2019. Od 2010 roku prowadzi pracownię rysunku na Wydziale Grafiki warszawskiej ASP. Autor kilkudziesięciu wystaw i tekstów krytycznych.